

PSICHIKOS
SVEIKATOS
PERSPEKTYVOS

LNF
LIETUVOS
NEGALIOS
ORGANIZACIJŲ
FORUMAS

Ministrui pirmininkui
Sauliui Skverneliui

2020 m. vasario 06 d.
Reg. Nr. 1360

LR Sveikatos apsaugos ministrui
Aurelijui Verygai

LR Užsienio reikalų ministrui
Linui Linkevičiui

LR Socialinės apsaugos ir darbo ministrui
Linui Kukuraičiui

KREIPIMASIS DĖL OVJEDO KONVENCIJOS PAPILDOMO PROTOKOLO

Kreipiamės nevyriausybinių organizacijų „Psichikos sveikatos perspektyvos“ ir „Lietuvos negalios organizacijų forumas“ vardu dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės pozicijos sprendžiant Žmogaus teisių ir biomedicinos konvencijos (toliau - Ovjedo konvencijos) Papildomo protokolo dėl žmogaus teisių ir orumo apsaugos priėmimą, kuriame numatoma įtvirtinti priverstinį hospitalizavimą ir priverstinį gydymą psichosocialinę negalią turintiems asmenims. Prašome Lietuvos vyriausybei oficialiai nepritarti Ovjedo konvencijos papildomo protokolo priėmimui.

Ovjedo konvencija buvo pasirašyta 1997 m. Ispanijoje, Lietuva ją ratifikavo 2002 metais. Ši konvencija yra teisiškai įpareigojantis dokumentas, ginantis žmogaus teises ir pagrindines laisves biomedicinos srityje, įtvirtinantis tarptautines bioetikos normas. Visgi prieš keletą metų pateiktas papildomo Konvencijos protokolo projektas mums ir tarptautinei bendruomenei sukėlė itin didelį susirūpinimą. Šis papildomas protokolas skirtas asmenų, turinčių psichikos sveikatos sutrikimų, žmogaus teisių ir orumo apsaugai taikant priverstinę hospitalizaciją ir priverstinį gydymą.

Kaip nevyriausybinių organizacijos, dirbančios žmonių su negalia, įskaitant psichosocialinę negalią, teisių apsaugos ir interesų užtikrinimo srityje, raginame Lietuvos vyriausybę nepritarti Ovjedo konvencijos papildomo protokolo priėmimui. Jau anksčiau, 2018 07 18, Sveikatos apsaugos ministerijai ir Užsienio reikalų ministerijai esame išreiškę nepritarimą papildomam Ovjedo konvencijos Protokolo projektui.

Savo kreipimąsi ir nepritarimą grindžiame toliau išvardintais argumentais.

- Šis protokolas yra nesuderinamas su Jungtinių tautų (JT) Neįgaliųjų teisių konvencija, kuri yra ratifikuota arba pasirašyta visų 47 Europos Tarybos šalių narių. JT Neįgaliųjų teisių konvencija priimta 2006 m. įtvirtino naujus žmogaus teisių standartus dėl asmenų su negalia lygybės prieš įstatymą, laisvės ir saugumo apsaugos, kt. Papildomo Ovjedo konvencijos protokolo priėmimas sukurtų prieštaringus standartus šalims narėms tarptautiniu, regioniniu bei nacionaliniu lygiu, bei apsunkintų psichikos sveikatos srityje vykstančias pažangias į žmogaus teisių standartų užtikrinimą orientuotas reformas.
- Ovjedo konvencijos papildomo protokolo priėmimas ženkliai prisidėtų prie psichikos sveikatos paslaugų teikimo priverstiniu būdu praktikų plėtojimo, kurios yra kritikuojamos visos Europos

mastu, įskaitant ir Europos tarybos Parlamentinę asamblėją¹. Mes tikime, kad geriausias ir teisingiausias kelias siekiant užtikrinti asmenų, turinčių psichikos sveikatos sutrikimų ar psichosocialinę negalią, teises yra vengti priverstinių gydymo praktikų psichiatrijoje, plėtojant ir užtikrinant alternatyvių sveikatos ir socialinių paslaugų spektrą ir individualizuotą pagalbą.

- Per visą minėto Papildomo protokolo rengimo laikotarpį, tokios suinteresuotos šalys kaip JT Neįgaliųjų teisių komitetas, JT Specialieji pranešėjai, JT Darbo grupė dėl savavališko sulaikymo, Tarptautinės ir Europos mastu veikiančios žmonių su negalia teises atstovaujanti nevyriausybinių organizacijų², taip pat patys asmenys, turintys psichiatrinę paslaugų patirtį ir juos vienijančios organizacijos, reikalavo, kad minėto Papildomojo protokolo būtų atsisakyta.
- Egzistuoja alternatyvos priverstinei hospitalizacijai ir priverstiniam gydymui psichikos sveikatos krizę išgyvenantiems asmenims³. Jas reikėtų nedelsiant imti diegti, įtvirtinti ir plėtoti Lietuvoje.

Viešas šalių narių vyriausybių nepitarimas Papildomam protokolui galėtų visiškai sustabdyti tolimesnį šio protokolo svarstymą. Europos taryba paragino ES šalių vyriausybes viešai pasipriešinti Papildomam protokolui.

VšĮ „Psichikos sveikatos perspektyvos“ yra tinklinės organizacijos Mental Health Europe (toliau - MHE)⁴ narė. MHE yra didžiausia nepriklausoma skėtinė organizacija, atstovaujanti Europos psichikos sveikatos paslaugų vartotojus, šioje srityje veikiančius specialistus ir paslaugų teikėjus.

„Lietuvos negalios organizacijų forumas“ yra skėtinė įvairių negalią atstovaujančių organizacijų asociacija Lietuvoje, European disability forum⁵ (toliau - EDF) narė. EDF yra didžiausias Europos mastu bei ES šalių narių mastu veikiančias neįgaliųjų organizacijas vienijantis forumas, atstovaujantis apie 100 mln. Europiečių, turinčių negalią. MHE ir EDF kartu su kitomis Europos nevyriausybėmis organizacijomis griežtai prieštarauja šio Protokolo priėmimui⁶.

Kviečiame Lietuvos Respublikos Vyriausybę organizuoti diskusiją kviečiant joje dalyvauti žmogaus teisių, negalios ir psichikos sveikatos srityje veikiančias nevyriausybines organizacijas, ir apsvarsčius šį klausimą priimti poziciją dėl Žmogaus teisių ir biomedicinos konvencijos Papildomo protokolo dėl žmogaus teisių ir orumo apsaugos priėmimo.

Pagarbiai,

VšĮ „Psichikos sveikatos perspektyvos“ direktorė
MHE Tarybos narė

Karilė Levickaitė

Lietuvos negalios organizacijų forumas prezidentė
EDF Tarybos narė

Dovilė Juodkaitė

¹ Resolution 2291 (2019) Ending coercion in mental health: the need for a human rights-based approach
<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=28038&lang=en>

² The [European Disability Forum](#), ENIL, [Mental Health Europe](#), the [European Network of Ex/Users and Survivors of Psychiatry](#) and other NGOs strongly oppose the proposed Oviedo Protocol. <https://mailchi.mp/edf-feph/additional-protocol-to-the-oviedo-convention-get-your-government-to-oppose-forced-treatment-and-placement-of-persons-with-disabilities?e=e7d46d7e6e>

³ New MHE report on promising practices to end coercion in mental health services
<https://www.mhe-sme.org/coercionreport/>

⁴ <https://mhe-sme.org/>

⁵ <http://www.edf-feph.org/>

⁶ The [European Disability Forum](#), ENIL, [Mental Health Europe](#), the [European Network of Ex/Users and Survivors of Psychiatry](#) and other NGOs strongly oppose the proposed Oviedo Protocol. <https://mailchi.mp/edf-feph/additional-protocol-to-the-oviedo-convention-get-your-government-to-oppose-forced-treatment-and-placement-of-persons-with-disabilities?e=e7d46d7e6e>